

BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

AÇIK BİLİM POLİTİKA BELGESİ

Bursa Teknik Üniversitesi (BTÜ), bilim ve teknolojinin ilerlemesine katkı sağlamada, açık, tekrarlanabilir ve güvenilir araştırma çıktıları ile uygulamalarını benimseyerek toplum ve tüm paydaşların yararına bilginin geniş yayılımını taahhüt eder. BTÜ, açık bilimin araştırmayı daha şeffaf ve özenli kılmaya katkıda bulunduğu; yenilikçiliği ve toplumun tüm kesimlerinin bilimsel çalışmalara katılımını teşvik ettiğine inanır. Bu nedenle BTÜ; yayınlara, ders kaynaklarına ve araştırma verilerine açık erişim ile açık bilimi özendiren ve destekleyen araçları ve araştırma süreçlerini geliştirmeye ve kullanmaya özen gösterir. Bu çerçevede, araştırmacılarına ait çalışmaların uygun formatlarda derlenmesi, uzun dönemli korunması ve en geniş şekilde erişime sunulabilmesi için bu Açık Bilim Politika Belgesi oluşturmuştur.

Bu politikanın oluşturulmasında Yüksek Öğretim Kurulu Açık Bilim Politikası temel alınmıştır.

Yetki Alanı ve Politikanın Etkisi

Açık Bilim Politika Belgesi BTÜ’de aktif olan tüm araştırmacılar için geçerlidir.

Araştırmanın üçüncü taraflarca finanse edildiği durumlarda, erişim hakları, depolama ve saklama ile ilgili taraflarla yapılan herhangi bir anlaşma bu politikaya göre önceliklidir.

Haklar, Sorumluluklar ve Görevler

BTÜ şunlardan sorumludur;

1. Açık Erişime geçişi gerçekleştirmek için gerekli altyapı ve finansmanı sağlamanın yanı sıra, araştırmacıları ve diğer tüm personeli hedefleyen eğitim, öğretim ve bilinçlendirme faaliyetlerini desteklemek,
2. Benzersiz tanımlayıcıların (DOI, ORCID vb.) kullanımını sağlamak,
3. Kamu tarafından finanse edilen bilimsel çalışmaların ve araştırma çıktılarının yine kamu ile ücretsiz olarak paylaşılmasını desteklemek,
4. BTÜ’de üretilen bilimsel bilginin sistematik ve doğru olarak indekslenmesi, korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamak,
5. Bilimsel bilginin paylaşımı yoluyla yapılacak yeni araştırmalarda ulusal ve uluslararası işbirliğinin gelişimine katkı sağlamak,
6. Üniversitenin akademik arşiv ve diğer araştırma altyapılarının FAIR veri ilkeleri (Findable=Bulunabilir, Accessible=Erişilebilir, Interoperable=Birlikte Çalışabilir, Reusable=Yeniden Kullanılabilir) ve Avrupa Açık Bilim Bulutu teknik özellikleriyle uyumluluğunu sağlamak,
7. Veri Yönetimi Planlarının geliştirilmesi ile ilgili konuları içeren, ancak bunlarla sınırlı olmayan Ulusal ve Avrupa Birliği yasalarına uyumlu veriler ile ilgili tüm konulardan sorumlu bir Veri Yöneticisi atamak,
8. Verilerin ve diğer kayıtların depolanması, korunması, kaydedilmesi, saklanması ve dağıtımı için uzun vadeli korumanın yanı sıra, araştırmacılara uygun rehberlik için mekanizmalar ve hizmetler sağlamak ve bu hizmetleri geliştirmek,
9. Açık Bilim uygulamaları konusunda eğitimler vererek açık bilim ekosistemi oluşturmak,
10. Araştırma değerlendirmesi ve ölçme kriterlerini iyileştirmede Açık Bilim uygulamalarını yerleştirmek ve açık akran değerlendirmesi deneyimini sağlamak,
11. Akademik arşivin içeriğini sistem tarafından sağlanan istatistiklerle izlemek, politika uyumluluğunu takip etmek.

Araştırmacılar şunlardan sorumludur;

1. Bu politikada belirtilen ilke ve şartlara uygun olarak yayınları, verileri ve eğitim kaynaklarını yönetmek,

2. Öncelikli üçüncü taraflarla herhangi bir anlaşma olmaması durumunda, yayınların ve verilerin üretimi, işlenmesi, depolanması, yönetimi ve dağıtımı ile ilgili örgütsel, düzenleyici, kurumsal ve diğer sözleşmeden doğan yasal yükümlülüklerle uymak,

3. Verilerin işlenmesini yöneten ilkelerin (mevcut politika ve fon verenlerin yetkilerine uygun olarak) bir Veri Yönetim Planında yer almasını sağlamak,

4. Katkı sağladıkları bilimsel çalışmaların ön baskı, son baskı veya yayıncı baskısının yayıncının izin verdiği koşullar doğrultusunda BTÜ Kurumsal Akademik Arşiv sistemine zamanında konulmasını sağlamak.

Yayınlara Açık Erişim

1. BTÜ, araştırmacıların kurumsal akademik arşive tam metnin (yayınlanmış makale veya makalenin yayınlanmadan önceki hakem kontrolünden geçmiş kopyası) yanı sıra ilgili üst verilerin önceden veya yayınlandıktan sonra makine tarafından okunabilir elektronik kopyasını koymasını zorunlu tutar. Araştırmacılar yayınlarının akademik arşive zamanında konulması için Kütüphaneye iletmekle sorumludurlar. Bu durum, yayınların açık erişimde yayınlanması (Altın Açık Erişim) durumunda da geçerlidir.

2. “Yeşil Açık Erişim” söz konusu olduğunda, BTÜ yayınların tam metnlerinin olabilecek en kısa süre içinde akademik arşive erişilebilir kılınması gerekmektedir.

3. “Kapalı” yayınların görünürlüklerini artırmak amacı ile yayının üst verilerinin açık bir şekilde erişilebilir olması gerekir.

4. BTÜ mensupları, birden fazla kurumdan birden fazla yazarla işbirliği yaparak hazırladıkları çalışmaları BTÜ Kurumsal Akademik Arşivinde depolayabilir.

5. BTÜ, mensuplarının yayınlarını bireysel veya kurumsal olarak değerlendirirken sadece üst veri ve tam metinleri yukarıda belirtilen şartlara uygun olarak kurumsal akademik arşive konulan yayınları değerlendirir.

6. BTÜ, araştırmacıları mevcut politikanın yürürlüğe girdiği tarihten önce yazdıkları yayınları kurumsal akademik arşive koymaya ve bu yayınları mümkün olan en kısa sürede açık bir şekilde erişilebilir kılmaya teşvik eder.

Araştırma Verilerine Açık Erişim

1. BTÜ, araştırmacılarının bilimsel çalışmalarda elde ettikleri verileri uluslararası standartlara uygun (verilerin ve hizmetlerin açık ve FAIR ilkelerine uygun, izlenebilir ve kullanılabilir olduğunu güvenceye alan) kurumsal akademik arşive koymaları için gerekli teşvik ve düzenlemeleri sağlar.

2. Araştırma ekosisteminde “mümkün olduğunca açık, gerektiği kadar kapalı” ilkesine uyarak, veriler yasal, gizlilik veya ilgili diğer (örneğin hassas veri veya kişisel veriler) nedenlerle açık değil ise, bu durum anlaşılır biçimde açıklanır. Verilerin bulunmasını sağlayan üst verileri her durumda sağlar.

3. BTÜ Açık Bilim kaynaklarının izlenmesi için Açık Bilim Bulutu şartlarının kabul edilmesini teşvik eder.

4. BTÜ araştırmacıları uygun lisansların belirlenmesi yoluyla proje sonrası kullanım haklarını tanımlar.

5. BTÜ araştırma verileri için minimum arşiv süresi, kalıcı bir tanımlayıcının atanmasından sonra 10 yıldır. Gerekli arşiv süresinin sona ermesinden sonra veya yasal ve etik nedenlerden dolayı bu kayıtların silinmesi veya imha edilmesi durumunda, bu tür eylemlerin tüm yasal ve etik perspektiflerinin dikkate alınması gerekmektedir.

Açık Bilim

BTÜ Açık Bilim uygulamaları anlayışını aktif olarak teşvik eder. Açık eğitim kaynaklarının kullanımı, açık ve standart açık lisanslar altındaki verilerin ve içeriğin serbest bırakılması ve bunların gelişimini takip eder.

Altyapı

1. BTÜ onaylanmış kalite standartlarını karşılar (OpenAIRE uyumlu, FAIR ilkelerini karşılar) ve Avrupa Açık Bilim Bulutu ile bağlantılıdır.

2. BTÜ kayıtların uluslararası standartlarda uygun arşivleme sistemiyle ve OpenAIRE Üst Veri Şeması

aracılığıyla birlikte çalışabilir olmasını sağlar.

Araştırma Değerlendirme ve Ölçme

1. BTÜ konuyla ilgili dünyadaki gelişmeleri ve Avrupa Açık Bilim Politikası Platformu'nun çalışmalarını izleyerek araştırma kalitesini ve Açık Bilim davranış ve uygulamalarını teşvik eden bir araştırma değerlendirme çerçevesi geliştirmeyi taahhüt eder. Ayrıca farklı disiplinler ve kariyer aşamalarında olan araştırmacılar üzerindeki etkilerini dikkate alır.

2. BTÜ Açık Bilim uygulamalarını kullanan araştırmacılar için ödül mekanizmalarının oluşturulmasını taahhüt eder.

Eğitim

1. BTÜ, Açık Bilim farkındalığının artması, benimsenmesi ve uygulanması; araştırmacılar ile destek personelinin veri yönetim becerilerini geliştirmek için Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı, Bilgi İşlem Daire Başkanlığı ve diğer uygun birimler ve kurumlarla işbirliği içerisinde verilecek eğitimi koordine eder. Bu tür eğitimler, açık erişim yayıncılığı, açık veri, veri yönetimi, araştırma verisi ve araştırma etiği için gerekli bilgileri içerir ve becerileri geliştirir.

2. Eğitim farklı disiplinler dikkate alınarak tüm kariyer aşamalarındaki araştırmacılara sunulur ve müfredata dâhil edilir.

3. Bu faaliyetler için uygun finansman sağlanır ve bu amaçla fon sağlayıcı kuruluşlar ile birlikte diğer paydaşlarla olan sinerjiler araştırılır.

Politikanın Geçerliliği

BTÜ Rektörlüğü, bu politikanın uygulanmasından sorumludur ve gerektiğinde ortaya çıkabilecek anlaşmazlıkların çözümünde ve politikada yapılabilecek değişiklikler konusunda yürütücü görevini üstlenir. Bu politikanın araştırma verileriyle ilgili olan bölümü Açık Bilim Politikasının geçerlilik tarihinden itibaren **iki yıl** boyunca pilot olarak uygulanır.

BTÜ Rektörlüğü, bir Açık Bilim Komitesi kurulmasına öncülük ederek bu kurulun yürütücülüğünü üstlenecektir.

BTÜ Açık Bilim Komitesi:

- Akademik birimlerden birer temsilci,
- Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanı,
- Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı Açık Erişimden Sorumlu Şube Müdürü
- Bilgi İşlem Daire Başkanı veya Temsilcisi'nden oluşur.

Komite, gerekli gördüğü hallerde politikayı revize etmekten sorumlu olacaktır. Öneri ve görüşler BTÜ Rektörlüğü'ne sunulur.

EK: Tanımlar

Açık Akran Değerlendirmesi: İnceleme ve yayın süresi boyunca hem inceleyen hem de yazarın birbirlerinin kimlikleri hakkında bilgi sahibi olduğu bir bilimsel inceleme mekanizması olarak tanımlanmaktadır.

Açık Bilim: Bilimin; yayınların, araştırma verilerinin, laboratuvar notlarının ve diğer araştırma süreçlerinin ücretsiz erişilebildiği, araştırmanın yeniden kullanımı, dağıtımı ve üretilmesine izin veren koşullarla, diğer araştırmacıların birlikte çalışabileceği ve katkıda bulunabileceği şekilde yapılmasıdır.

Açık Eğitim Kaynakları (Open Education Resources): OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü)'ye göre "başkaları tarafından eğitim amaçlı olarak serbestçe yeniden kullanmaya ve sürekli iyileştirmeye izin veren açık lisansları kullanan öğretim, öğrenme ve araştırma materyalleri"dir.

Açık Erişim: Bilimsel literatürün internet aracılığıyla finansal, yasal ve teknik bariyerler olmaksızın erişilebilir, okunabilir, kaydedilebilir, kopyalanabilir, yazdırılabilir, taranabilir, tam metne bağlantı verilebilir, dizinlenebilir, yazılıma veri olarak aktarılabilir ve her türlü yasal amaç için kullanılabilir olmasıdır.

Altın Yol Açık Erişim: Akademik dergilerde yayınlanan araştırmacıların çalışmalarının, yayınlanan dergi aracılığıyla ve yayımlandığı andan itibaren açık erişim olmasıdır.

Yeşil Yol Açık Erişim: Araştırmacıların, akademik dergilerde yayımlanan çalışmalarının yayına kabul edilmiş sürümünün birer kopyasının açık arşivlerde açık erişim olmasıdır.

Açık Veri: Herhangi bir telif hakkı, patent ya da diğer kontrol mekanizmalarına tabi olmaksızın herkes tarafından ücretsiz ve özgürce kullanılabilen, tekrar kullanılabilen ve dağıtılabilen veridir.

Akademik Çalışmalar: Bursa Teknik Üniversitesi mensuplarının araştırmaları, aldıkları fonlar ve yaratıcı faaliyetleri sonucu ortaya çıkan tüm çalışmaları ifade eder.

Akademik Arşivler ve Konu Arşivleri: Kamu kaynaklarıyla desteklenen bilimsel araştırmalardan üretilen yayınları, verileri ve diğer fikri ürünleri (tezler, ders malzemeleri, çalışma raporları vb.) toplayan, düzenleyen ve uzun dönemli olarak arşivleyen sistemlerdir.

Ambargo: Akademik arşiv sisteminde yer alan Bursa Teknik Üniversitesi mensuplarına ait bilimsel çalışmaların çeşitli sebeplerle (makale yayınlama, patent başvurusu kurumsal ve ulusal çıkarlar vb.) belirli bir süre erişime kapalı kalmasını ifade eder.

Araştırma: Bilginin iletilmesi hedefi ile her türlü yaratıcı ve sistematik çalışma olarak tanımlanmaktadır.

Araştırma Verisi: Bilimsel yayınlarda sunulan sonuçları doğrulamak için kullanılan veriler (örn. istatistikler, deney sonuçları, ölçümler, gözlemler, görüşme kayıtları, görüntüler, vb.) veya bir proje sırasında kullanılan ve veri yönetim planında açıklanan diğer verilerdir.

Araştırmacı: Çalışanlar ve doktora öğrencilerinin de dahil olduğu, istihdam düzeylerine bakılmaksızın, her seviyeden Bursa Teknik Üniversitesi araştırma personelinin herhangi bir üyesi olarak tanımlanmaktadır.

Avrupa Açık Bilim Bulutu (European Open Science Cloud – EOSC): Avrupa Komisyonu'nun Nisan 2018'de ayrıntılarını açıkladığı, Avrupa Birliği'ndeki 1,7 milyon araştırmacı ve 70 milyon bilim ve teknoloji uzmanının akademik dergi ve kitaplarda "gömülü" verisinin toplanmasını ve bu verilerin herkesin kullanımına açılmasını hedefleyen bir projedir. <https://ec.europa.eu/research/openscience/index.cfm?pg=open-science-cloud>

Bilgi Kaynakları: Kütüphane koleksiyonunda bulunan basılı (kitap, dergi, gazete, rapor vb.), elektronik (çevrimiçi veri tabanları), çoklu ortam (CD-ROM, DVD-ROM, VHS vb.) kaynaklarını ifade eder.

Depolama: Bilimsel ve entelektüel çalışmaların ODTÜ akademik arşivi sistemine depolama sürecini ifade eder.

DOI (Digital Object Identifier - Sayısal Nesne Tanımlayıcı): Online ortamda bulunan bir fikri mülkiyeti

ya da bu fikri mülkiyetin bir parçasını tanımlayan tanımlayıcılardır. <https://www.doi.org/>

Bursa Teknik Üniversitesi Kurumsal Akademik Arşiv Sistemi: Bursa Teknik Üniversitesi'nde üretilen bilimsel ve entelektüel çalışmaların arşivlenerek/saklanarak açık erişime sunulduğu dijital ortam içeren sistemi tanımlar.

OAI-PMH (Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting): Açık Arşivler Girişimi tarafından geliştirilen bir protokoldür. Bu protokol bir arşivdeki üst veri tanımlarını harmanlamak (ya da toplamak) için kullanılır.

Bilimsel ve Entelektüel Çalışmalar: Bursa Teknik Üniversitesi mensuplarının araştırmaları, aldıkları fonlar ve üretici/yaratıcı faaliyetleri sonucu ortaya çıkardıkları; makale, tez, kitap/kitap bölümü, görsel işitsel materyal, bildiri, sunum, proje, tasarım, rapor, patent, ders materyali, yazılım ürünü gibi çalışmaları ifade eder.

FAIR (Findable-Accessible-Interoperable-Reusable) Prensipleri: Araştırma verisi yönetiminde veya Avrupa Açık Bilim Bulutu ile ilgili girişimlerden herhangi birinde yer alan bir kısaltmadır. Verinin Findable (bulunabilir), Accessible (erişilebilir), Interoperable (birlikte çalışabilir), Reusable (yeniden kullanılabilir) olması prensiplerine dayanmaktadır. <https://www.go-fair.org/fair-principles>

ORCID (Open Research and Contributor ID): Araştırmacıları benzersiz olarak tanımlayan ve bilimsel faaliyetler arasında otomatik bağlantıyı destekleyen kalıcı bir dijital tanımlayıcıdır. <https://orcid.org/>

OpenAIRE: Avrupa Komisyonunun açık bilim hedefleri doğrultusunda bilimsel yayın çıktılarına, açık araştırma verilerine ve araştırma bilgisine erişime, verileri analiz etmeye olanak sağlayan ve içerik sağlayıcılara çeşitli servisler sunan teknik açık erişim altyapı projesidir. www.openaire.eu

Telif Hakkı: Kişinin her türlü fikri çabası ile ürettiği ürünler üzerinde hukuken sahip olduğu maddi ve manevi hakların tamamıdır.

Uygun Arşiv: FAIR Prensipleri, OpenAIRE uyumluluğu, CoreTrust Seal gibi kalite standartlarını karşılayan arşivdir

st Veri: Bir bilgi kaynağını tanımlayan veri kümesi. Başka bir ifadeyle, sayısal bilgilerin ve bilgi kaynaklarının bulunması, kimliklendirilmesi, kullanımı ve yönetimi ile ilgili yapılandırılmış, tanımlayıcı bilgidir.

Veri Yönetim Planı: Araştırmacıların araştırma veri kalitesi, veri paylaşımı ve veri güvenliği konusundaki sorumluluklarını nasıl karşılayacaklarını gösteren bir araştır.

Yayın: Kurumda bulunan araştırmacıların hakemli yayınlanmış (veya yayınlanmakta olan) alışmaları olarak tanımlanır.